

بمناوی خوای بمخشدو میهره بانوه
بمناوی گلموه
نمجمومنی نیشتمانی کوردستان
ژماره ی بریار ۶
میژووی بریار ۱۹۹۳/۲/۹

بریار

به پئی حوکمی برگه ی (۱) له ماده ی (۵۶) ی یاسای ژماره (۱) ی سالی ۱۹۹۲ و له سهر پیشینازی وهزیری تهندروستیو کاروباری کومه لایه تی و بریار له سهر دانی نمجمومنی وهزیران، نمجمومنی نیشتمانی ههریمی کوردستانی عراق له دانیشتی رژی ۱۹۹۳/۲/۲ دا بریاری ده رکردنی نم یاسای دا:-

یاسای ژماره (۱) ی سالی ۱۹۹۳

یاسای ومزارعتی تهندروستیو کاروباری کومه لایه تی

ماده ی یکم: مهبست له وشانه ی خواره وه بو مهبستی نم یاسای ماناکانی تهنیشته:

- ۱- ههریم: ههریمی کوردستانی عراق.
- ۲- وهزارت: وهزارتی تهندروستی و کاروباری کومه لایه تی ههریم.
- ۳- وهزیر: وهزیری تهندروستی و کاروباری کومه لایه تی ههریم.
- ۴- بریکاری وهزارت: بریکاری وهزارتی تهندروستی و کاروباری کومه لایه تی ههریم.
- ۵- نمجمومن: نمجمومنی راوژکاری وهزارت.

ماده ی دووم: نامانجی وهزارت ناماده کردنی پیوستیه کانی له شساعی تهاوه له رووی جهسته یی و نه قلی و دهروونیه وه بو هاوولاتیان و دابینکردنی به تهنگه وه هانتی کومه لایه تی بو خویمان له ژیانانداو بو خیزانه کانپان دوا ی مردنیان و به دینیانی (ضمان) ی کومه لایه تی سه ربابی بو کریکاران، نممانش به م ری و شوینانه ده کرین:-

- ۱- دامه زراندا: و به ریوردنی (وحده) ی تهندروستی پاریز (وقایه) و چاره سه رکردن (علاج) و به ریدانیان و بایه خدان به دام و ده زگا کانی به تهنگه وه هانتی کومه لایه تی و کارو (ضمان) و بوخته کردنی کومه لایه تی که بینه دام و ده زگایه کی بوخته کردن و راستکردنه وه فیکاری و هه ولدانی ده ستگرتنی خیزانی نه وانه ی نیشه جی (وحده) کانی بوخته کردنی کومه لایه تین به شیوه یک که ژیانیکی سه ره زانه یان بو مسوگر بکری و له سه رکشی (جنوح) به دورین.

- ۲- بایه خدان به خزمه تگوزاری تهندروستی سه ره تایی و له گه لیدا به تهنگه وه هانتی دایکایه تی و مندا ل و تهندروستی قوتابخانه و تهندروستی خیزان و پیری.

- ۳- نه هیشتی نه خوشی په تاو ده ست به سه ر داگرتنی وری گرتن له گوزانه وه ی له ده ره وه ی ههریم بو ناوه وه ی و به بیچه وانه وه یا له شوینکه وه بو شوینکی تر و به رگرتن له بلا و بوونه وه ی له سه ر زوی و ناو ناو له کهش و هه وای ههریمدا.

پهر له مان

- ۴- پاراستنی ژینگه و بوخته کردنی و به ره پیدانی و پاراستنی شیوازه کانی بوارنه دان به پس بوونی.
- ۵- بایه خدان به له شساعی و سه لامه تی کارگه ران له پرژوه کانی کاردار به رزکردنه وه ی راده ی تهندروستیان و پاراستیان له به رامهر مهرسی و نه خوشیه کانی پیشه و زاها ر بوون به هو ی کاره و وه دانانی پیوانه و مهرسی تایه تی بو یان و سه لامه تی شوینی کار و چاودیری کردنی جیه جی کردنی نه و پیوانه و مهرجانه.
- ۶- بایه خدان به تهندروستی دهروونی هاوولاتی و به شدار بوون له دابینکردنی پیوستیه کانی.

- ۷- بلا و کردنه وه ی به ره وه ده ی تهندروستی و هوشیاری تهندروستی و ژینگه یی به شیوه یک که پاراستنی مرو ف و نامیر مسوگر بکا له ژینگه ی به رگرتن له روودانی کاره ساتی کار و نه خوشی پیشه.

- ۸- مسوگر کردنی ده رمان و پیوستیه کان و که ل و په لی بزیشکی و جو راو جو ری پیوست بو پیشکه شکردنی خزمه تگوزاری بزیشکی خو یار استن و چاره سه رکردن و بایه خدان به (عیاده) ی میلی و سه ره ره شیکردنی و مسوگر کردنی نامیری تایه تی که م نه ندانان.

- ۹- به شدار بوون له پینگه یانندنی کادری تهندروستی یاریله ده ره و به رزکردنه وه ی راده ی زانستی کارگه ران له که رتی تهندروستی دار پهریندانی لیکولینه وه ی بزیشکی و تهندروستی، هه ره ها پینگه یانندی کادری پیشه یی به پئی پیوستی نه خشی گه شه پیدانی ههریم به شیوه یک که توانای به ره مه نیشان به رزبکاته وه و جو ری کارکردن چاک بکا و لیکولینه وه ی زانستی له بواره کانی تهندروستی و کارو به تهنگه وه هانتی کومه لایه تی دا هان بدا.

- ۱۰- ریکخستن و چاودیری کردنی نه وانه، پیشه یی بزیشکی و تهندروستی و سه لامه تی پیشه یی ده کن به هاوکاری له گه لی لایه نه په یوه نندیده کارندا.
- ۱۱- بایه خدان به به تهنگه وه هانتن و راهینانی هه رزه کاران و که م نه ندانان و دواکه و تووان له نه قلدا و که رولال و کویره کان له رووی به ره وه ده یی و پیشه یی و ره فتاره وه به شیوه یک که به شدار بوونیان له کاری گه شه پیداندا مسوگر بکا و نه وه دهروونی و کومه لایه تییانه له کایه دا نه هیل که رنگی نه و یان لی ده گری.

- ۱۲- بایه خدان به بزووتنه وه ی هه ره وه وزی له ههریمدا له ریگه ی نه کومه لانه ی هه روزیه وه که په پیدا ده بن.

- ۱۳- هه ولدان بو مسوگر کردنی دابینی تهندروستی (التأمین الصحي) بو هاوولاتی یان.
ماده ی سییه م:

- ۱- وهزیر: سه روکی بالای وهزارته و به ر پرسیاره له رینیشاندان له کاره کانیدا و سه ره پرشتی و چاودیری کردنی چالاکیه کانی و هه ره ویشه وه نه و بریار و فرمان رینشاییانه ده ره ده چن که په یوه نندیان به نه رکه کانی وهزارت و ده زگا کانییه وه له رووی یاسایی و به رنیه بردن و هونه ریه وه هه به له جو ارچیوه ی یاسا و په ریه و ورئشاییه کار پیکراوه کانی تر دا، هه ره و کوه له

بەردەم تەنچومەنى ۋەزىراندا بەر مانايەى كەندامىكى ھاوبەشتى بەر پىرسپارە .

۲- بىرىكارى ۋەزارت ئەو ئەركانە بەجى دىنى كە ۋەزىر پىيانى دەسپىرى .
۳- بەرئۆبەرتىنى ۋە دام ۋە دەزگاكانى مەلبەندى ۋەزارت لە مانە پىكىدىن :
۱- نووسىنگەى ۋەزىر : فەرمانبەرىك بەپەلى بەرئۆبەر سەرۆكايەتى دەكا ۋەچەند فەرمانبەرىك يارىدەى دەدەن .

ب نووسىنگەى بىرىكار : فەرمانبەرىك بەرئۆبە دەباو چەند فەرمانبەرىك يارىدەى دەدەن .
ج بەرئۆبەرتىنى راگەياندن ۋە پەيوەندى : بەنووسىنگەى ۋەزىرەو دەبەستىتەو .

د- فەرمانگەى ياساى : بەو ۋەزىرەو دەبەستىتەو .
۴- تەنچومەن : لە بەرئۆبەرە گىشتىيەكان ۋە كارگەرانى دىوانى ۋەزارت ۋە ئەو فەرمانگەيانەى پىئەى بەندن ۋە ژمارەيك لە پىزىشكە تايەتكارەكان ۋە ھەر فەرمانبەرىك كە ۋەزىر دايدەنى پىكىدى .

مادەى چوارەم : بەرئۆبەرتىيەكانى دىوانى ۋەزارت ۋە ئەو دام ۋە دەزگايانەى پى يانەو بەندن :

۱- بەرئۆبەرتىنى گىشتى دىوان : فەرمانبەرىك بەپەلى بەرئۆبەرى گىشتى سەرۆكايەتى دەكاو بەرئۆبە دەبا كە باوەرنامەى سەرەتايى زانكوى ھەبى ۋەم بەشانەى پىئە دەبەستىتەو :
۱- بەشى بەرئۆبەردن ۋە كاروبارى كەسان .
بەشى كاروبارى داراى .
ج بەشى چاودىرى ۋە پىداچوونەو .

۲- بەرئۆبەرتىنى گىشتى كاروبارى تەندروستى : پىزىشكىك بەپەلى بەرئۆبەرى گىشتى سەرۆكايەتى دەكاو ئەم بەرئۆبەرتىئە بەشانەى پىئە دەبەستىتەو :

۱- بەرئۆبەرتىنى خزمەتگوزارى پارىز (الوقايە) ۋە پارىزگارى كردن لە ژىنگە كە لەم بەشانە پىكىدى :

۱- بەشى پەتاكەن (الايئە)
۲- بەشى پارىزگارى كردن لە ژىنگە .
۳- بەشى تەندروستى ۋە سەلامەتى پىشەى .

۴- بەشى داىكايەتى ۋە مندالى .
۵- بەشى تەندروستى قوتابخانە ۋە چاۋ .
۶- بەشى پارىزى تەندروستى .
۷- بەشى بشكىنى تەندروستى .

ب بەرئۆبەرتىنى خزمەتگوزارى چارەسەركردن ، لەم بەشانە پىكىدى .
۱- خەستەخانەكان ۋە مەلبەندەكانى تەندروستى ۋە عىادە رەسمى ۋە ئەھلى-پەكان .

۲- بەشى عىادەكانى پىزىشكى .
۳- بەشى تەندروستى ددان .
۴- بەشى لىژنە پىزىشكى بەكان .

۵- بەشى دەرمانسازى (الصيدليه) ۋە تاقىگەكان (المختبرات) .

۶- بەشى تەجھىز ۋە شەمەكى پىزىشكى .

۷- بەشى داىن (التأمين) تەندروستى .

۳- بەرئۆبەرتىنى گىشتى نەخشەكيشان ۋە فىركردنى تەندروستى : پىزىشكىك سەرۆكايەتى دەكا ۋە لەم بەشانە پىكىدى :

۱- بەشى نەخشەكيشانى تەندروستى .
ب- بەشى نەخشەكيشانى كۆمەلايەتى .
ج- بەشى بەدوادا چوون .
د- بەشى سەرژمىرى .

ھ- بەشى ئەندازىارى ۋە چاكردەنەو (الصيانة) .
و- بەشى ھىزى كارگەر .
ز- بەشى فىركردن ۋە راھىنان .

ح- بەشى شەمەك ھىنان لەدەرەو (استيراد) .

۴- بەرئۆبەرتىنى گىشتى بەتەنگەو ھاتنى كۆمەلايەتى : فەرمانبەرىك بەپەلى بەرئۆبەرى گىشتى سەرۆكايەتى دەكا كە باوەرنامەى سەرەتايى زانكوى لە دەرووناسى (علم النفس) يا كۆمەلناسى (علم الاجتماع) دا ھەبى ۋەم بەشانەى پىئە دەبەستىتەو .

۱- بەشى خزمەتگوزارى كۆمەلايەتى ۋە تەمەندا چووان (المسئولين) .
ب- بەشى كەم ئەندامان (المعوقين) .
ج- سنووقى بەتەنگەو ھاتنى خىزان .

د- بەشى كاروبارى كۆمەلە ھەرەو ۋەزىيەكان .
ھ- بەشى راھىنانى پىشەى ئافرەنان .

۵- بەرئۆبەرتىنى گىشتى (ضمان) كۆمەلايەتى : فەرمانبەرىك بەپەلى بەرئۆبەرى گىشتى سەرۆكايەتى دەكا ۋە باوەرنامەى سەرەتايى زانكوى ھەبى ۋەم بەشانەى پىئە دەبەستىتەو .

۱- بەشى پىشكىن ۋە پىداچوونەو ھى ئابوونە .
ب- بەشى خزمەتگوزارى دواى فروشتن .
ج- بەشى بەكارخستن (التشغيل) .

د- بەشى خانەنشىنى ۋە پىتيدان (التعويض) .
ھ- بەشى جى بەجى كردن .
و- سنووقى (ضمان) كۆمەلايەتى .

مادەى پىنجەم : فەرمانگەى چاكرسازى كۆمەلايەتى ۋە بەشەكانى :
فەرمانبەرىك بەپەلى بەرئۆبەرى گىشتى بەرئۆبە دەبا كە باوەرنامەى سەرەتايى زانكوى ھەبى ۋەم بەشانەى پىئە دەبەستىتەو .

مادەى شەشەم : ئەو فەرمانگە ۋە بەشانەى لە پارىزگاكانى ھەرىمدا بە ۋەزارتەو بەندن .

۱- فەرمانگەكانى تەندروستى لە پارىزگاكاندا .
۲- بەشەكانى بەتەنگەو ھاتنى كۆمەلايەتى ۋە خانە ۋە پەيا نكاكانى پابەندىان لە پارىزگاكاندا .
۳- بەشەكانى كارو (ضمان) كۆمەلايەتى لە پارىزگاكاندا .

یاسای وه زارعتی گواستنوه وگه یاندنی ههریمی کوردستان عراق
ماده یه کهم: مبهست لهم وشانهی خوارهوه بۆ مبهستی ئەم یاسایه
ماناکانی تهنیشتیانه:

- ۱- ههریم: ههریمی کوردستانی عراق.
- ۲- وهزارت: وهزارتی گواستنوه وگه یاندنی ههریم.
- ۳- وهزیر: وهزیری گواستنوه وگه یاندنی ههریم.
- ۴- بریکاری وهزارت: بریکاری وهزارتی گواستنوه وگه یاندنی ههریم.
- ۵- ئەنجومه: ئەنجومه نی راوێژکاری ی گواستنوه وگه یاندنی ماده ی دووه: ئامانجی وهزارت ئەمانه به:

۱- دابینکردن و بهرپوه بردن و به کارخستن و پیاوێستن و بهرپه پیدانی به داله کان و توپه کانی هیل ته له فون و ئامیره کانی تری گه یاندن له شاره کانی ههریمدا به و به رفراوانی ئە ی که پیوسته.

۲- سه ره له نوی بنیادنا نه وه و بهرپه پیدانی توپه گه یاندنی ته لدارو بی نه له نیوان شاره کانی ههریمدا و به ستنه وه ی به پی ی سوودو پیوست به جیهانی دهره وه وه.

۳- سه ره له نوی بنیادنا نه وه و ریکخستن و بهرپه پیدانی مه له بنده کانی پوت و پیشکه شکردنی خزمه تگوزاری ی پوتسه ی ناوه وه دهره وه نهوش به بهرپه پیدانی مه له بنده ی پوتسه و ته له فون له شاره کانی ههریمدا به شیه به که گشت ری شوینیکی گه یاندنی پوتسه ی ی تیدایی.

۴- دابینکردن و پیشکه شکردنی خزمه تگوزاری له بواری کهش وه وادار پیشینی کردن سه بهارت به کاره ساتی سروشتی و بهرپه پیدانی مه له بنده تابه تیه کان بۆ خزمه تکردنی پرۆژه کانی گه شه پیدان.

۵- ریکخستن و دابینکردنی خزمه تگوزاری له بواری گواستنوه و دابه شکاریدا بۆ که سان و بۆکه ل و په ل له ناوه ره پیدما به وری و شوینانه ی له توانادان.

۶- ئاماده کردنی لیکۆلینه وه ی به سوودی ئابووری وه ونه ری له بازی پرۆژه کانی گواستنوه ی سه ره زه وی و ئاسان و رووبارو هیل شه مه بنده وه ره گه یاندنی ته لدارو بیتل و پوتسه وه دانانی نه خشه بویان و سازدانی ههر کارو خزمه تگوزاری یه که که په یوه ندی ی پی یانه وه هه بی.

ماده ی سهیم:

۱- وهزیر سه روکی بالای وهزارته و بهرپر سياره له رینوینی کردنی له کاره کانیدا و سه ره رشتی و چاودیزی کردنی چالاکی یه کانی وله وه وه نه ورینسای و بریارو فرمانانه دا دهره چن که په یوه ندی یان به نه ره که کانی وهزارت و دام و ده زگا کانی و گشت کارو باره ی داری و دارایی و ریک و پکی وه ونه ریه وه له چوارچیه ی حوکی یاسا و بهرپه ودا هه به وه له بهر ده ئەنجومه نی وهزیراندا په ومانایه ی ئەندامیکی هاو به شیتی بهرپر سياره و نوی هه به هندی له ده سه لاته کانی خوی به بریکاریا به رتیه به ره گشتی یه کان یا ههر که سیک له وهزارته دا به په سندی ده زانی بسپیری.

- ۲- بریکار: نه و ته رکانه به جی دینی که وهزیر پییانی ده سپیری.
- ۳- بهرپه به ریتی یه کان و ده زگا کانی مه له بنده ی وهزارت ئەمانه ن:

ماده ی حه و ته م: ا- نه رک و تابه تکاری و دام و ده زگا کانی وهزارت به په یوه ریک دیاری ده کرین.

ب- وهزیر بۆ هه به به رتیه به ریتی و بهش و لقی نوی له کانی پیوستیدا پیکینی.

ج- وهزیر بۆ هه به به پی پیوست لیزنه ی هه مه شه ی و کانی پیکینی.
ماده ی هه شه ته م: وهزیر بۆ هه به رتیه ی پیوست بۆ ئاسانی جی به جی کردنی حوکه کانی ئەم یاسایه دهریکا.

ماده ی نویه م: کار به هیچ ده قیک ناکری که له گه ل حوکه کانی ئەم یاسایه دا ناکوک بی.

ماده ی دهیم: ده بی وهزیره په یوه ندیداره کان حوکه کانی ئەم یاسایه جی به جی بکه ن.

ماده ی یازدهیم: ئەم یاسایه له روژی بلاو کردنه وه به وه له روژنامه ی ره سمیدا کاری پیده کری.

جوهر نامق سالم

سه روکی ئەنجومه نی نیشتمانی کوردستانی

عراق

(هویه کانی دهرکردنی ئەم یاسایه)

له بهر پیکهینانی ئەنجومه نی وهزیرانی ههریمی کوردستانی عراق و دامه زاندنی وهزارتی ته ندروستی و کاروباری کومه لایه تی و به نیازی په ره پیدانی دام و ده زگا کانی وهزارت به پی ریازی یاسادان بۆ ههریمی کوردستانی عراق و له پیناوی زیاد کردنی چالاکی و لیهاتووایی وهزارت له به جیهینانی نه ره که کانیدا به ره هلی و به ده یینانی ئەو ئامانجانه ی له م یاسایه دا نه خشه کیش کراون به شیه ویک که مانی ساغله می نه وای ته ندروستی له لهش و نهقل و دهر ووندا له بواری کومه لایه تیدا بۆ هاوولاتی مسوکه ر بکه ن و به مه پسته ی بلاو کردنه وه ی خزمه تگوزاری ته ندروستی و کومه لایه تی له ناوچه کانی ههریمدا نا هاوولاتی یان بتوانن به یه کسانی خزمه تگوزاری یان له م بواراندا ده سکر ببی، ئەم یاسایه دهرکرا.

به ناوی خوی به خشدو مه ره بهاتوه

به ناوی گه له وه

ئەنجومه نی نیشتمانی کوردستان

ژماره ی بریار ۸

مێژووی بریار ۱۰/۲/۱۹۹۳

بریار

به پی ی حوکی برگی (۱) له ماده ی (۵۶) ی یاسای ژماره (۱) ی سالی ۱۹۹۲ وله سه ره پشینیاری وهزیری گواستنوه وگه یاندن و بریار له سه ردانی ئەنجومه نی وهزیران، ئەنجومه نی نیشتمانی ی کوردستانی عراق له دانیشتی روژی ۳/۲/۱۹۹۳ دا بریاری دهرکردنی ئەم یاسایه دا: